

НАБЛИЖАВСЯ фронт. Стрімко й навалю. І чим більше німцям перепало у Житомирі та під Новоград-Волинським, тим вони були лютішими у сутичках з місцевим населенням. Чутки поширювалися сумніші сумніх: там спалили вулицю чи куток села, там розстріляли чоловіків, там пограбували сім'ї.

Гоща, причаївшись неподалік битого шляху, захищеного відступаючими військами, терпеливо чекала своєї участі. Відчуваючи близький кінець, особливо багато лиха тут накоїв військовий підрозділ власців, сформо-

вано для прощення німецьким командуванням. Треба було чимось страшнішим налякати місцеве населення, а заодно довести коменданту, що і вони пильні.

Незадовго перед Гощорцями послали провокатора (а такі завжди водилися в нашій країні) у сім'ю гощанця Миколи Білоуса. Мовляв, ховаюся від німців, допоможіть зв'язатися з повстанцями. І хоча там йому відповіли, що нічого про таких не чули й випровадили з хати, але провокатор у темноті (а це відбувалося вночі) непомітно залишив речовий доказ своїх відвідань —

дала. Непорушно кам'яними залишалися кати, передчуваючи близьку відплату.

ПАРЛАМЕНТЕРИ

Німці поспішно відступали за Горинь, підірвавши міст. Туди ж подалися і власівці-вірмени. На водоязу велію в Гощі було тихо, але не спокійно. Мешканці, хто як міг, намагалися полишити містечко, тікаючи від очікуваного артилерійського обстрілу в Бочаницько, Дуліби, Майків. Во ж багатьо хто знав, що на старому панському дворіщі в Горбакові готові до бою гармати, а на підході були передові частини наступаючої армії.

Обійшлося рідкими гарматними пострілами, якими розтрощено чи підпалено кілька будинків. У Гощі війська не зупинялися. Одні з них, шукуючи переправи, пішли на Тучин, інші завернули в напрямку Бугрина. На Горбаків направлялися лише окремі підрозділи, прагнучи прорватися через підтопленний водою лід на позизі берегів та річки. Підійшовши на західну околицю райцентру, зупинилися: не хотілося мати жертв. А тому командування вирішило на ворогуючий бік послати парламентарів від цивільних та військових. Кому ж йти з білим прапором?

Гощанці добре знали мудрість вісімдесятилітнього і ще міцного Микити Харченка. Вірили, що зуміє переконати і схилить приречених власців скласти зброю. Його й обрали парламентаром. У помічники послали Антона Ковальчука та двох військових.

Всі четверо й направилися через лід у Горбаків. Білий прапор вплинув на ворогів. Припинивши стрілянину, вони пропустили до себе учасників місії перемир'я. Але у селі зразу ж усіх заарештували, поглузувавши з них: військовим наказали без оглядки повертатися на свій бік, а цивільних під конвоєм повели вглиб села. Перших на очах у наступаючих розстріляли в спину з кулеметів... Останки других через 2 місяці знайшли у вапняній ямі Б.Томашівського цукрозаводу.

Ось такі сумні оповіді вдалося почути від людей, розшукаючи очевидців визволення Гощі від гітлерівців.

Спиридон КРАВЧУК.

Йорданська громовиця

ваний з вірменів. Грабунки, насильство, катування стали буденними. Заради того, аби вислужитися перед німецьким командуванням, довести свою вірність у скрутний період війни, надавали населення найжахливішим мукам. Ось два призабутих випадки.

ЖЕРТВИ

Комендант Гощі (прізвище призабулося) кипів від люті, коли довідався, що підрозділ власців-вірменів повернувся переполовиненним з акції по ліквідації на франківських хуторах загону стрільців УПА. Оговтавшись від прочуханки, ті почали виправдовуватися:

— Вони, як привиди, звалилися на нас, не дали навіть приготуватися до атаки.

— Ворони, а не вояки. Бандитів злякалися. Під трибунал усіх передам, якщо не знайдете тих, хто їх попередив. — тупав ногами зверхник окупаційного гарнізону.

Причепливими шершнями кинулися власівці-вірмени шукати своїх жертв, на кому б зігнати злість. Знову пройшлися франківськими хуторами. На цей раз вбивали усіх, хто залишався у домівках, палили садиби. Заглянули й на Рогівку, що лежала за Симоновим. І там помстилися на безневинних. Але цього видалося недо-

плетену корзинку. А недовзі до хати Білоусів увірвалися власівці-вірмени.

- Де вітніч?
- Не бачили.
- А чия корзинка?
- Наша.
- Брешеш...

Стояла середина січня. Господаря, господиню та їх діток вигнали у двір. Почали палити хату. На цю біду нагодився сусід і швагро Іван Малецький. Почав благати, аби марно не чинили зла. Нападники ніби й цього чекали: заарештували добровільного захисника, взялися за його сім'ю. Підпалили хату.

Це сумнішим видався ранок. Власівці-вірмени пострілами, погрозами та лайками зганяли на площу Гощі люд. Зібравши чимало, перед їх очі ввели з карцера закривавлених Білоуса та Малецького. Тут же з'явився і німчик в окулярах з папером у руках. Він і зачитав гощанцям, що Білоус та Малецький посіли партизанів, за це вони караються смертю через повішення.

Власівці-вірмени тут же перекинули вірвовки на гілляку деревини, що росла біля площі, та на перетинку анкерного телефонного стовпа. Поставили табуретки. Підтовкуючи, примусили своїх жертв забратися на них ногами... Ще мить, і площа, зойкнувши, тихо зарив-